

Aihe	Koko alakoulun metsäretki
Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • ikimetsään ja sen luontoon tutustuminen • oppia havainnoimaan luontoa eri tavoin • lisätä luonnon kunnioitusta lasten keskuudessa
Kohderyhmä ja koko	<ul style="list-style-type: none"> • 37 oppilasta 6–12-vuotiaat jaettuna ikänsä mukaan neljään ryhmään.
Ajankohta, aikamäärä	Kevät–syksy, kesto 3 h
Tarvikkeet	<ul style="list-style-type: none"> • 37 katajaista amulettia • 4 salasanapäreet =metsänhaltijat, menninkäiset, hongattaret ja hiidenkivet • 38 tuohista, joissa kussakin esiintyy yksi salasanan kirjain • 4 narua, pituus 5 m • 25 m köyttä köysirataan • 30 m köyttä kiipeämisrataa varten • 5 tuoksupussia • kuusenkerkkiä maisteluun • 37 kuksaa • 4 l koivunmahlaa • 37 pärettä taideteokseen • ensiapulaukku Oppilaiden varustus • reppu • muistiinpanovälineet (vihko, värikynät)
Valmistelut ennen tuokiota	<ul style="list-style-type: none"> • kylttien, amulettien, salasanapäreiden ja tuohisten kirjainten valmistaminen • reitin merkitseminen • vetäjien roolijako: <p>1) metsän laulu ja tervetuliaisseremonia 2) tuohityön ohjaaja ”juhluvuorella” tai voimapolulla 3) runon lausuja voimapolkurastilla 4) tulimestari; nuotio ja makkaritikkujen valmistaminen 5) näkötorin maisemaopas</p>
Ohjelma ja aikataulu	<p>1. Aloitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retki aloitetaan yhteisellä tervetuliaishetkellä ”Haltijakummmulla”. • Oppilaat jaetaan neljään ryhmään salasanojen kirjainmäärän mukaan. Salasanat ovat metsänhaltijat, menninkäiset, hongattaret ja hiidenkivet. • Oppilaat saavat tuohisen ”haltijan hatusta” pääsylimun keväiselle retkelle. Pääsylimun on merkitty kirjaimia, joista muodostuu ryhmän salasana. Ratkaistuaan salasanan oppilaat saavat sanasta ryhmän nimen. • Oppilaat kulkevat retkellä omissa ryhmissä oman vauhtinsa asettamissa rajoissa. • Kesto 15 min, paikkana pieni mäki. <p>2. Tervetuliaislaulu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asetutaan piiriin haltijakummulle ja kuunnellaan tervetuliaislaulu, esimerkiksi ’Jos metsään haluat mennä nyt’. • Esitellään päivän läsnäolijat, kerrotaan retken ohjelma ja aikataulu osallistujille. • Viesti osallistujille: <p><i>’Ikivanhalta Haltijakummulta tienne vie, muinaisen merenpohjaterasseja nousten petäjäläisen ikimetsän siimekseen – hiljentymään aistimaan, nauttimaan omasta luontokolosta, voimistelemaan luonnon aarraitassa. Salaisen metsänhaltijavuoren valloitusta juhlimaan. Lopuksi kokoonnutaan Suomijärven näköalavuorelle; näkötorinille paistamaan</i></p>

30–45 min	<p><i>makkaroita ja tutkimaan metsä- ja järvimaisemaa, Suomenniemen Taigaa.'</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kesto 15 min, paikkana pieni mäki. <p>3. Muinaisen merenpohjan terassin tutkiminen eri aisteja käyttäen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kerrotaan oppilaille, että metsävaelluksen aluksi tutkitaan muinaista merenpohjan terassia eri aisteja käyttäen. • Kerrotaan kokoontumismerkin olevan haltijakellon ääni. Aina sen soidessa oppilaiden tulee kokoontua kellon luo. <p>A. Näköaisti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Annetaan oppilaille kirjaimia ja kehoitetaan heitä etsimään kirjaimella alkavia sanoja luonnosta. Esim. K-kirjaimella alkavia sanoja ovat kanto, kallio, kivi. • Ohjeistetaan lopuksi seuraavilla sanoilla: <i>Katsele ensin kenttäkerrosta, maata, siirrä katseesi ylöspäin, ylöspäin... Kävele takaperin, katsele, sinulla 360 astetta käytettävissä. Olkaa hyvä ja nauttikaa; "Käyn mie korveen kolkutellen, suloon suuren sulku-tellen, mielly metsä, kostu korpi, vedä hymyyn metsänkulkijan suu.</i> • Kehota oppilasta jokaisen uuden sanan löytyessä pysähtymään ja tutkimaan kohdetta lähempää; tarkastella värisävyjä, haistella ja tunnustella kohdetta. • Annetaan oppilaille aikaa etsiä sanoja n. 5 minuuttia, minkä jälkeen soitetaan haltijakelloja merkiksi kokoontua takaisin yhteen. • Kesto n. 5 min, paikkana muinaisen merenpohjan terassi. <p>B. Kuuloaisti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Annetaan oppilaille kortteja, jossa on T, K, tai L. Kehotetaan oppilaita kuuntelemaan sellaista ääntä luonnossa, mitä kortin kirjain osoittaa. T= tuuli, K= kahina, L= linnun laulu haltijakellojen soittoon asti. • Kellojen soiton jälkeen oppilaiden tulee liikkua kuulemansa äänen mukaisesti. • Soita haltijakelloja 1–2 minuutin kuunteluajan jälkeen merkiksi alkaa liikkua luonnon äänen mukaisesti 2 minuutin ajan, kunnes soitat kelloja merkiksi kokoontua yhteen. • Kesto 5 min, paikkana muinaisen merenpohjan terassi.
45–50 min	<p>4. Haapapuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keräännytään haapapuiden luo. • Luetaan oppilaille tekstipätkä: <i>'Piilossa liikahtamatta linnun luoksesi saat, kumarra selkäsi syvään kun kukkivat apilat polvistu pienimmän eteen, silmin kuunnellen. Siinä on kätetty sana kirkas ja hiljainen.'</i> (Helvi Juvonen). • Pyydetään oppilaita kertomaan asioita, joita he tietävät haavoista. • Kerrotaan, miten ihminen hyödyntää haapaa (tulitikut ja saunan lauteet, ennen haapio-ruuhi) ja miten eläimet hyödyntävät haapaa (kolopesijät, haapaperhonen, ravinto, suojapaikka). Haapa on tärkeä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. • Kesto 5 min, paikkana alue, jolla kasvaa haapoja.
50 min–1 h 30 min	<p>5. Mäntypuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokoonnutaan mäntymetsään johtavan polun alkuun, jossa Voimametsän Hongatar eli honkapuun (männyn) haltija ottaa vastaan oppilaat. • Hongatar kertoo oppilaille, että heidän paikalta lähtee n. 400 m pitkä polku. Polun varrella on suuria mäntypuita. Hän kehottaa ryhmiä etsimään oman hienon mäntypuun. Kun sellainen on löytynyt, ryhmän tulee saamallaan narunpätkällä rajata mäntyä ympäröivän alueen omaksi taideteokseksi. • Lisäksi ryhmän tulee nimetä puu. Puulle voi antaa nimeksi pyhäpuu, nimikkopuu,

1h 30 min–1 h 35 min	<p>haltijapuu, onnipuu, pitämyspuu, palvontapuu tai jokin oma keksimä nimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryhmiä kehoitetaan halaamaan käsi kädessä puuta, mittailta puun paksuutta ja tunnustella puunrunkoa. Jokainen voi piirtää puun myös vihkoonsa. Istutaan alas puun juurelle ja nostetaan jalat puuta vasten kuunnellen hiljaa luonnon ääniä. Kuuntelun päätteeksi kirjataan ylös kaikki äänihavainnot ja niiden rytmin muoto. Kesto 40 min, paikkana männikkö.
1h 35 min–1 h 50 min	<p>4. Jokamiehen oikeudet</p> <ul style="list-style-type: none"> Keräännytään yhteen ja mietitään, miksi jokamiehen oikeudet ovat olemassa. Oppilaiden kanssa voi pohtia, mikä ohje on heidän mielestään tärkein. Kesto 5 min, paikkana männikkö. <p>5. Köysirata</p> <ul style="list-style-type: none"> Saavutaan oppilaiden kanssa köysiradalle, jonka alussa oppilaiden silmät sidotaan ja heitä kehoitetaan seuraamaan köyttä. Köysiradan varrella on pysähdyspaikkoja, joilla on eri aktiviteetteja. Radalla on seuraavat kohdat 1)kuusenkerkkiä maisteltavaksi, 2) 5 eri tuoksua sisältäviä tuoksupusseja. Pussit ovat sekaisin koko radalla eri pysähdyspaikoilla. 3) Hiljentymispiste, jossa kuunnellaan ympäristön ääniä. 4)Kohta, jossa haistellaan joko luonnosta löytyviä kukkia tai tervasmäntyä. Kesto 10–15 min, paikkana helppokulkuinen maasto.
1 h 50 min–2 h 10 min	<p>6. Vuorelle saapuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuljetaan ryhmittäin jonossa kohti mäen lakea. Pysähdytään matkalla tutkimaan mäyrän tekemää pesäluolastoa. Jyrkkä kohta kuljetaan rinteeseen viritetyn köyden avulla. Kesto n. 15–20 min.
2 h 10 min – 2 h 40 min	<p>7. Evästauko vuorenhuipulla</p> <ul style="list-style-type: none"> Metsän emäntä toivottaa retkeilijät tervetulleiksi vuorelle. Oppilaille jaetaan puiset amuletit muistoksi retkelle osallistumisesta. Lauetaan retken kunniaksi 'Kevätlaulu' tai joku muu tuttu luontoaiheinen laulu. Näköalatornin juurella tarjotaan lapsille koivumahlaa kuksista ja paistetaan makkaraa tulimestarin avustuksella sekä keskustellaan koivumahlan ja eväiden nauttimisen lomassa havainnoista ja retken tunnelmista.
2 h 40 min – 3 h	<p>8. Näköalatornin maisemakierros</p> <ul style="list-style-type: none"> Evästauon lomassa ja jälkeen kukin ryhmä kiipeää vuorollaan näköalatorniin ja näköalatornin maisemaopas kertoo ympäröivästä maisemasta oppilaille. Tutustutaan näköalatornista katsoen kotiseutuun ja Suomenniemen maisemaan. Kesto n. 15–20 min, paikkana näköalatorni. <p>9. Paluu koululle.</p>
Koonti	<ul style="list-style-type: none"> Kokoonnutaan isoon piiriin. Heitetään iso narulenkki jokaiselle vuorollaan ja jokainen kertoo vuorollaan, mistä he pitivät päivässä. Narunlenkeistä muodostuu hämähäkin verkko, joka kuvastaa jokaisen merkitystä päivän toteutumiseen. Puuttuvat lenkit heikentävät verkkoa ja ryhmän voimaa.
Huomioitavaa	<ul style="list-style-type: none"> Ohjeistuksessa ja harjoitteiden suorittamisessa tulee huomioida turvallisuus (terä-

	vät oksat, kivikot, kuopat ja jyrkät kohdat). <ul style="list-style-type: none"> • Nuotiopaikalla erityinen varovaisuus tulen ja kuumien ja terävien esineiden kanssa.
Lisää tietoa	<ul style="list-style-type: none"> • Retken ohjelmassa vaikutteita maakasvatuksen opetuksellisista tekniikoista. • Tmi Guide-Tiinan suunnittelema toimintatuokio.